

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
средняя общеобразовательная школа с. Карман Дигорский район РСО - Алания

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора по УР

 Царакова А.А.
«28» 08 2023 г.

УТВЕРЖДАЮ

Директор школы

 Созаева Э.Ю.
«28» 08 2023 г.

Рабочая программа

Предмет	Родной язык (Ирон æвзаг)
Учебный год	2023-2024
Класс	4
Количество часов в год	68
Количество часов в неделю	2

Учитель: Бурнацева Р.А.

Саламаты Лидæ

4-æм къласы

Ирон æвзаджы чиныгмæ

Программæ арæст æрцыд ног
Федералон Паддзахадон Ахуырадон Стандарты
(ФПАС-ы) домæнтæм гæсгæ

ÆМБАРЫНГÆНÆН ФЫСТÆГ

Программæ арæст у Республикæ Цæгат Ирыстон – Аланийы иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæйы бындурыл.

Ирон æвзаг – нæ республикæйы паддзахадон æвзагтæй иу, ирæтты мадæлон æвзаг. Ирæттæ – Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы титулон наци. Куыд уырыссаг æвзаг, афтæ ирон æвзаг у филологон циклы иу хай æмæ рæзын кæны скъоладзауы коммуникативон культурæ, æххуыс ын кæны йæ ныхасы рæзтæн, уæрæх ын кæны йæ дунеæмбарынад æмæ хъомыл кæны ирæтты хуыздæр традицитæ æмæ æгъдæуттыл.

Ирæттæ сæ рæвзæрдæй фæстæмæ аудынц сæ мадæлон æвзагыл, уымæн æмæ æмбарынц: цалынмæ æвзаг цæра, уæдмæ фидар уыздæн национ культурæ, национ хиæмбарынад.

Ног (дыккаг фæлтæры) стандартты домæнтæ сты, цæмæй Уæрæсейы цæраг алы адæмæн дæр йе ’взаджы кад се ’хсæн бæрзонддæр ист æрцæуа, цæхгæр фæхуыздæр уа йæ ахуыр кæныны хъуыддаг. Уыцы хæстæ та æххæст кæны райдайæн скъола.

Райдайæн скъолайы бындур æвæрд æрцæуы сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн. Уымæ гæсгæ ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæст у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- хъуамæ сывæллæттæ сæ кæрæдзимæ иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххæй та хъæуы фидар фæлтæрддзинад кæсын, фыссын æмæ хъуыды кæнынæй;

- сывæллæттæ зоной: æхсæнады адæмты 'хсæн ног ахастытæ кæй ис, иннæ æдæмы хæттыты сывæллæттæ дæр ирон æвзаг кæй ахуыр кæнынц, æмæ сæ уый кæрæдзийыл фидардæр кæй бæтты; сæ алыварс цæрæг адæмтимæ хæларæй цæрын кæй хъæуы, уый;

- иумæйаг ахуырадон зонындзинæдтæ бæрзонддæр кæнын; ныхасы рæзтыл кусын; фылдæр базонынмæ æмæ интеллект уарæхдæр кæнынмæ тырнын;

- мадæлон æвзаджы фæрцы сывæллоны алыварсыгæй хъомыл кæнын;

- райдайæн скъолайы сывæллæтты лингвистикон зонындзинæдтæ рæзын кæнын хуымæтæг хуызы, цæмæй кæсын фыссын базоней;

- адæймаджы хъуыздæр миниуджытыл хъомыл кæнын.

- хъазты хуызы сывæллæтты эмоционалон уавæр рæзын кæнын;

- зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнындынад рæзын кæнын. Чингуытæм, иннæ ахуырадон предметæм сæм аудыны цæстæнгас рæзын кæнын.

Скъолайы иннæ ахуырадон предметты 'хсæн ирон æвзаджы нысан у ирон æвзагæй зонындзинæдтæ фылдæр кæнын æмæ сывæллæтты æхсæны культурæ бæрзондæр кæнын:

1-аг нысан – **зонындзинæдтæ фылдæр кæнын**. Ам скъоладзаутæн æмбарын кæнын хъæуы æппæтдунеон наукайы иу къабаз кæй у, йæ сæйрагдæр хæйтты йын зонын кæй хъæуы; уыцы зонындзинæдты бындурыл та аразын логикон хъуыдыкæнынад.

2-аг нысан – **æхсæны культурæ бæрзонддæр кæнынмæ** хауы скъоладзауты коммуникативон арæхстдзинад, ома дзургæ æмæ фысгæ ныхасы рæзт, монологон æмæ диалогон ныхас, раст æмæ æнæрæдыдæй фыссын. Уыдон иумæ сты адæймаджы иумæйаг культурæйы бæрæггæнæнтæ.

Программæйы домæнтæ куыд æмбæрст æрцыдысты, æмæ цы фæстиуджытæ хъуамæ раттой, уый номхыгъд.

Грамматикæ, растфыссынад æмæ ныхасы рæзтыл куыст.

4-æм къласы рауагъдон базондзæн:

1. **Вазыгджын дзырдтæ.** Иумæйаг æмбарынад вазыгджын дзырдты тыххæй. Арæхдæр цы вазыгджын дзырдтæ æмбæлынц, уыдоны растфыссынады хуымæтæг хуызтæ.
2. **Ныхасы хæйттæ:**
 - 1) **Номдар.** Номдарты тасындзæг иууон æмæ бимрæон нымæцты. Номдарты бирæон нымæцы арæзты хицæндзтнæдтæ: 1) хъæлæсон **а** æмæ **о**-йы ивынад хъæлæсон **æ**-мæ; 2) бирæон нымæцы фæсæфтуан **т**-йы дывæркæнынад, 3) æмхъæлæсонты къордæй цы дзырдтæ фæвæййынц, уыдоны **т**-йы разæй хъæлæсон **ы**-йы фæзынд. Номдарты растфыссынад.
 - 2) **Миногон.** Миногонты тасындзæг. Хъуыдыйæдтæ аразгæйæ, сæ хъуыдымæ гæсгæ, хæстæг, стæй ныхмæ чи лæууы, ахæм миногонтæ æвзарын зонын.
 - 3) **Номивæг.** Цæсгомон номивджытæ, сæ тасындзæг æххæст хуызы. Цæсгомон номивджытæй раст пайда кæнын ныхасы, сæ растфыссынад.
 - 4) **Мивдисæг.** Мивдисæджы ивынад цæсгæмттæм æмæ нымæцтæм гæсгæ нырыккон, ивгъуыд æмæ суинаг афонты (æргомон здæхæны). Мивдисæджы кæрæтты растфыссынад. Хайыгтæ **нæ** æмæ **нал**-ы растфыссынад мивдисæгимæ.
 - 5) **Фæрсдзырд.** Иумæйаг æмбарынад. Фæрсдзырдтæ иртасын ахæм фæрстытæм гæсгæ: **кæм?**, **кæдæм?**, **кæцæй?**, **кæд?**, **куыд?** Арæхдæр чи æмбæлы, уыцы фæрсдзырдты растфыссынад.

Дзырдунтон куыст. Хъуыдыйæдтæ æвзаргæйæ, хъуыдымæ гæсгæ æмхуызон кæнæ ныхмæвæрд номдартæ, миногонтæ æмæ мивдисджытæ æвзарын. Хъуыды бæлвырддæр æмæ аивдæр дзырдтæй аразын. Ныхас уыцы иугъæдон дзырдтæй сыгъдæг кæнын.

3. Хъуыдыйад:

- 1) Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ бæттæгтæ æмæ, фæлæ, тæ-имæ, стæй æнæ бæттæгтæй. Ранымады интонации; æмхуызон уæнгтæ кæрæдзийæкъæдзыгæй хицæн кæнын; æмхуызон уæнгтимæ хъуыдыйæдтæ аразын.
- 2) Вазыгджын хъуыдыйадимæ зонгæ кæнын. Бæттæгтæ æмæ, фæлæ, та-йы фæрцы баст вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын зонын. къæдзыг вазыгджын хъуыдыйады.

4. Сидæн. Хъæлæсы уагæй сидæн хъуыдыйады раст кæсын. Сидæн къæдзыг æмæ хъæры нысанæй хицæн кæнын.

5. Комкоммæ ныхас.

- 1) Комкоммæ ныхасимæ зонгæ кæнын. Хъуыдыйæдтæ авторы дзырдты фæстæ æвæрд комкоммæ ныхасимæ.
- 2) Комкоммæ ныхас хъæлæсы уагæй хицæн кæнын зонын. æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасимæ (дыстæлф, дыкъæдзыгтæ). Комкоммæ ныхас кæм уа, ахæм хъуыдыйæдтæ аразын.

6. Афæдзы дæргъы цы æрмæг ахуыр кодтой, уый фæлхат кæнын.

- 1) **Ныхасы рæзтыл куыст.** Цы æрмæг юбакастысты, уымæн пълан аразын. Текст (70-90 дзырды) сæрмагонд пъланмæ гæсгæ бæстон æмæ цыбырæй хи ныхæстæй дзурын, йæ формæ йын ивгæйæ (цæсгом, афон, комкоммæ ныхас æмæ æнд.). нывмæ гæсгæ радзырд ныффыссын. Фыстæг ныффыссын æмбалмæ,

хæстæгмæ. Исты цау кæнæ фæзынд чысыл радзырды хуызы ныффыссын. Къласы, скъолайы цардæй къулы газетмæ уацхъуыд фыссын (ома, публицистон стилæй пайда кæнын).

Сыгъдæгфыссынад. Иухаххон тетрады рæсугъд, раст æмæ тагъд фыссын ахуыр кæнын

Къæлиндарон-тематикон пълан

№	Темае	Х/к	Афон
1	Мырта ама дамгъата.	Фалт. 8.	
2	Алфавит.	Фалт.15.	
3	Даргъватин амхъаласонта	Фалт.22	
4	Цавд.	Фалт.29	
5	Вазыгджын дзырдта.	Фалт.35	
6	Вазыгджын дзырдта.	Фалт.41	
7	Вазыгджын дзырдта. Н.р. Изложени фалт. 42 гасга	Фалт.48	
8	Номдар. Номдарты ивынад хауантам гасга.	Фаелт.54	

9	Номдарты тасындзаг. Номон хауан	Фаелт.59	
10	Гуырынон хауан	Фаелт.64	
11	Даттынон хауа	Фаелт.75	
12	Аразтон хауан.	Фаелт.79	
13	Иртастон хауан	Фалт. 84	
14	Аддагбынатон хауан.	Фаелт. 90	
15	Цадисон хауан	Фаелт. 94	
16	Административон контролон диктант.	Фаелт.100	
17	Хуызанон хауан.	Раиртасстыта зонын, хауаентае ахуыр каенын.	
18	Хауанты тыххай армаг фалхат канын.	Фаелт. 106	
19	Номдарты тасындзаг бираон нымацы.	Фаелт.111	
20	Номдарты тасындзаг бираон нымацы.	Фаелт.117	
21	Номдарты бираон нымацы аразты хицандзинадта	Фаелт122	
22	Номдарты бираон нымацы аразты хицандзинадта	Фаелт.127	
23	Номдарты бираон нымацы аразты хицандзинадта	Фаелт.133	

24	Номдарты растфыссынад.Н.р.Нывма гасга куыст.	Фаелт.139	
25	Номдар фалхат канын Диктант.	Фаелт.145	
26	Миногон	Фаелт.149	
27	Миногон	Фаелт.155	
28	Миногонты тасындзаг.	Фаелт.161	
29	Номиваг. Цасгомон номивджыта	Фаелт.165	
30	Цасгомон номивджыты тасындзаг. Н.р. Текстима куыст.	Фаелт. 167	
31	Административон контролон Диктант	Аермаег заердыл дарын	
32	Радыдтытыл куыст. Цасгомон номивджытае фаелхат каенын.	Фаелт.176	
33	Мивдисаг.	Фаелт. 181.	
34 Зчетв.	Мивдисаг. Мивдисæджы афонтæ	Фаелт. 186	
35	Мивдисæджы ивынад нымæцтæм гæсгæ.	Фаелт.191	
36	Мивдисæджы ивынад цæсгæмттæм гæсгæ	Фаелт. 197	
37	Нырыккон афоны 1 аг цæсгомы мивдисджытæ , нырыккон афоны 2 аг цæсгомы мивдисджытæ.	Фаелт.208	
38	Нырыккон афоны 3аг цæсгомы мивдисджытæ.	Фаелт. 214	
39	Ивгъуыд афоны 1 аг цæсгомы мивдисджытæ. Ивгъуыд афоны 2-аг цасгомы мивдисджыта.	Фаелт.220	

40	Ивгъуыд афоны 3-аг цасгомы мивдисджыта	Фаелт. 231	
41	Суинаг афоны 1-аг цасгомы мивдисджыта. Н.р. Изложени "Саджы лаппын"	Фаелт. 236	
42	Суинаг афоны 2-аг цасгомы мивдисджыта	Фаелт. 241	
43	Суинаг афоны 3-аг цасгомы мивдисджыта.	Фаелт.247	
44	Мивдисджыты каратты растфыссынад.	Фаелт.252	
45	. Контролон диктант тема "Мивдисаг"-ма гасга..	Аермаег зонын.	
46	Радьдтытыл куыст. Мивдисджыты растфыссынад		
47	Мивдисаег фаелхат каенын.	Фаелт.262	
48	Фаерсдзырд	Фаелт.267	
49	Фаерсдзырд	Фаелт.272	
50	Фаерсдзырдты растфыссынад	Фаелт.277	
51	Диктант	Раиртаста зонын.	
52	Фаерсдзырдты растфыссынад	Фаелт.282	
53	Хъуыдыйад.	Фаелт.288	
54	Хъуыдыйады амхуызон уангта.	Фаелт.294	
55	Хъуыдыйады амхуызон уангта.	Фаелт.298	
56	Хъуыдыйады амхуызон уангта.	Фаелт.302	

57	Вазыгджын хъуыдыйад	Фаелт.307	
58	Вазыгджын хъуыдыйад	Фаелт.311	
59	Вазыгджын хъуыдыйад	Фаелт.316	
60	Хъуыдыйады тыххай армаг зардыл арлаууын канын.	Фаелт. 321	
61	Н. р. Ма хъуыдыта Уалахизы боны тыххай.	Фаелт319 сахуыр канын.	
62	Сидан.	Фаелт.328.	
63	Сидан	Фаелт. 333	
64	Комкомма ныхас.	Фаелт.337	
65	Комкомма ныхас.	Фаелт. 342	
66	Контролон диктант.	Армаг фалхат канын.	
67	Комкомма ныхас фалхат канын . Рацыд армаг фалхат канын .	Фаелт,347,353.	
68	Рацыд армаг фаелхат каенын.	Армаг зардыл дарын.	